

Nr 4 2011

Natur

på Gotland

Lergeting
Speglingar
Avloppsmes
Gotlandshöna
Vad är detta?
Frågor och svar
Bilder från arkivet
Vad sälskit berättar
Sälskador - för vem?
10 år som Kravbönder
Saxat från nyhetsflödet
Eldsjälen Anders Lekander
Gotländskt industrilandskap
Desillusionerat engagemang
Se med kärlek på skarpsillen
Vinternätternas stjärnhimmel
Stefaan de Maecker – ett år senare
40 års ringmärkning på Lilla Karlsö
Småkryp i granen Annorlunda julpynt
Sillgrissleungens liv - dramatik och myter
Harriet Lihnell – en av miljöpartiets makthavare

Sälskada - skada för vem?

Gråsälen på bilderna har en fisklina runt halsen. Linan sitter så hårt att den skaver i halsskinnet. I nacken finns ett stort köttår.

Sälarna i Östersjön och runt Gotland har ökat, främst som en följd av att miljögifterna i Östersjön minskat. Det är glädjande och vi har nu möjlighet att se sälar lite var stans. En mindre rolig utveckling är att ökningen uppfattas som ett problem när fiskare konfronteras med en nygammal konkurrent.

Jag har sett en del nätskador som sälar orsakat och tycker att fiskerieringen får stå ut med en hel del av dem, och själva bekosta åtgärder som behövs för att kunna fortsätta fisket. Men det finns också skade-

problem som myndigheter och näringen tillsammans bör hitta lösningar på. Utveckling av sälsäkra redskap pågår, men mer återstår. Vi behöver också en attitydförändring och en acceptans för att det inte bara är människor som har rätt till naturtillgångarna i havet. Fiskerieringen måste vänja sig vid att man numer får anpassa verksamheten efter de naturgivna förutsättningarna.

När yrkesfisket upplever problem med säl söks sälskadeersättning och tillstånd för skydds jakt. Jag anser att ersättning för sälskador borde enbart betalas till fiskare som använder sälsäkra redskap. Och kontrollen borde vara mer professionell. En näring som har inkomster från naturen måste tåla "förluster". De största förlusterna för enskilda näringsidkare, men även för näringen på sikt, är den utfiskning som näringen själv står för.

Tveksamheter kring skyddsjakten

Även hanteringen av skyddsjakten borde vara mer professionell. Beslut om skydds jakt tas ofta lättvindigt, och utan att det

följs upp på ett tillfredsställande sätt. På Gotland medverkar myndigheten även vid upprättandet av själva ansökan. Att myndigheter trixar med skydds jakt, och ser det som ett jaktäventyr, blev även tydligt vid hanteringen av vargjakten, där myndigheterna såg skydds jakt mer som en äventyr för jägare än ett sätt att bemästra problem. När sälbestånden återhämtat sig till livskraftiga bestånd kan man säkert beskatta

bestånden på likartade grunder som man kan bedriva jakt på däggdjur på land, men urholka inte skyddsjakten!

Stoppa fisket!

Jag vill bredda begreppet sälskador. Vems perspektiv ska vi ha? Flera av de sälar som flyter iland döda på stränderna har dött av skador från fisknät. På Lilla Karlsö har jag sett flera levande sälar som varit intrasslade

i fisklinor (se bilderna på sid 28). På bilden i mitten till höger på denna sida ser man en säl som har huden bortsliten på huvudet - den är skalperad. Köttet lyser rosa.

Sannolikt har den fastnat i något redskap.

Myndigheterna har gett tillstånd till skydds jakt på säl en kilometer från sälkoloni på Lilla Karlsö. Är detta en rimlig avvägning mellan olika intressen? Jag menar att det är tjänstefell!

När det uppstår sälskador kan en alternativ åtgärd vara att begränsa fisket, för att förhindra skador på sälarna! Fiskestopp i känsliga områden skonar även fågellivet. Och att ge tillstånd till skyddsjakt på säl i områden

där det finns sälkolonier är inte en ansvarsfull myndighetsutövning. Man har t.ex. gett tillstånd att skjuta sälar 1 km från stranden av Lilla Karlsö, där det uppehåller sig en sälkoloni med 80-talet sälar. Jag menar att detta måste vara tjänstefell!

Skyddsjakt stoppar sälens återkomst

Gräsälstammen i Östersjön uppgår till ca 28.000 djur, men populationen har tyvärr haft en svagt nedåtgående trend de senaste åren. Det beror troligen på att man infört skyddsjakt. Totalt skjuts ca 1.300 gräsälar varje år (flest i Finland/Åland), vilket är tillräckligt många för att hämma populations-tillväxten.

Hur mycket fisk äter sälarna?

Fiskare klagar på konkurrensen om fisken. Bilderna på säl som äter flundra är från kusten vid Klase i Sproge i november i år. Det tog ungefär 20 minuter för sälen att äta flundran. Sälen höll fisken med labbarna och bet med underkäkens tänder loss köttet från fiskkroppens över- och undersida. Kvar blev huvud, skelettet och alla fenor. Ytterligare en säl var ett irriterat sällskap under måltiden. Olika havsörnar var också framme och granskade sälen flera gånger, men gjorde inga försök att stjäla fisken. Hur sälen fångat flundran vet jag inte. Det fanns inga fisknät i närområdet, men det är inte ovanligt med döda eller döende flundror på stränderna. Flundra är också en av de vanligaste fiskarna man ser såväl havsörn som gråtrut och havstrut äta.

Hur stor andel av fiskbeståndet som sälarna äter beror på hur vi beräknar. En säl äter 6-8 kg fiskkött per dag, mindre under våren. Det betyder att de i dag äter ca 2,7 %

Gräsäl som dött av skadorna från ett fisknät, som fastnat runt halsen, och flutit i land vid Gotlands sydostkust. Sälen på sidan 12 väntar troligen samma öde. Foto: Måns Hjernquist

av fiskbeståndet (vikt). I början av 1900-talet var motsvarande siffra ca 5,1 %! Om vi skulle få tillbaka förra sekelskiftets bestånd – 80.000 sälar, vilket också är HELCOM:s mål – skulle de äta ungefär 7,3 % av fiskbeståndet (vikt), men det beror på att det finns för lite fisk i Östersjön i dag, vilket i sin tur beror på att fiskeindustrin tar upp på

tok för mycket fisk! Med ett normalt fiskbestånd och ett normalt sälbestånd, skulle sälarnas andel bara vara omkring 1,3 %. Det har vi råd med!

Gräsäl äter flundra.

Huden på sälens hjassa är borta. Orsaken är okänd, men det kan ha hänt när den tog sig loss från ett fisknät. En expert misstänker att den är påskjuten med hagel. Sälen har en flundra framför nosen. Till vänster ser man vänster framlabb.

Fisknät är inte bara problem för sälen. Sjöfågel fastnar också, som t.ex. sillgrisslor som ses på bilden. Vid ett tillfälle våren 2011 hittades ett stort antal tordmular längs Ekstakusten. De hade avlivats i samband med fiske.

Gräsälen i mitten har ett utslitet högeröga som hänger ut från ögonhålan.